

підозрюваний переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, з метою ухилення від кримінальної відповідальності та/або оголошений у міжнародний розшук) та в ч. 2 ст. 297-4 КПК України (наявність достатніх доказів для підозри особи щодо якої подано клопотання у вчиненні кримінального правопорушення).

Список використаних джерел

1. Ухвала слідчого судді Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 08.10.2018 у справі № 242/4424/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77014926>.

2. Ухвала слідчого судді Добропільського міськрайонного суду Донецької області від 23.11.2018 у справі № 227/5052/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78150947>.

3. Ухвала слідчого судді Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 08.02.2021 у справі № 335/10977/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94778953>.

4. Ухвала слідчого судді Солом'янського районного суду м. Києва від 12.07.2023 у справі № 760/12166/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112442472>.

Карпенко Вікторія Юрївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Сухомлин Юлія Володимирівна,

професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ІНСТИТУТ ЗДІЙСНЕННЯ НАРОДОВЛАДДЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Інститут здійснення народовладдя в кримінальному процесі відіграє важливу роль у забезпеченні справедливості та демократичних принципів у кримінальному судочинстві. Цей інститут передбачає, що громадяни мають право брати участь у прийнятті рішень в кримінальних провадженнях, а також надає можливість громадськості брати активну участь у розгляді проваджень у суді, сприяє залученню різних перспектив та досвіду громадян до процесу прийняття кримінальних рішень.

При прийнятті Конституції України в статті 127 та ряді інших був закріплений порядок здійснення правосуддя судом присяжних та участь громадян у здійсненні правосуддя як засідателів, однак чітких механізмів залучення громадян до безпосередньої реалізації судової

влади не існувало. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року також містив лиш загальні тези. Діючий на той час Кримінальний процесуальний кодекс України також не передбачав суд присяжних чи народних засідателів. [3, с. 127]

Важливим поворотом діяльності суду присяжних в Україні стало прийняття Кримінального процесуального кодексу України, який унормував засади інституту народовладдя. Також на виконання умов вищезазначеного Кодексу стало прийняття оновленої редакції Закону України «Про судоустрій і статус суддів», який прописав механізми затвердження списків присяжних. Найбільшим супротивником запровадження суду присяжних в Україні стали професійні судді, які не мали змоги виконувати замовлення можновладців за умови існування суду присяжних [5].

Кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо кримінальних правопорушень, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, здійснюється колегіально судом у складі трьох професійних суддів, а за клопотанням обвинуваченого – судом присяжних у складі двох професійних суддів та трьох присяжних. Винесення присяжними самостійного вердикту не передбачено. [2]

Строк на який суд залучає присяжних до здійснення правосуддя виключно у порядку черговості є не більше одного місяця на рік. Але є виключення, коли продовження цього строку зумовлено необхідністю закінчити розгляд справи, розпочатий за їхньою участю. Осіб, яких запрошують до участі у здійсненні правосуддя як присяжних здійснює автоматизованої системи. [1]

Через участь громадян у кримінальному процесі забезпечується відкритість та зрозумілість судових рішень, що позитивно впливає на довіру громадян до правосуддя. Інститут здійснення народовладдя в кримінальному процесі може також допомогти у запобіганні безпідставній репресії та дискримінації, оскільки він дозволяє громадськості брати активну участь у процедурі розгляду проваджень.

Проте чинний КПК України містить правові норми, що можуть бути підставою реалізації народовладдя ще на стадії досудового розслідування. Це саме ті норми, які регламентують законне затримання (ст. 207 КПК), застосування особистої поруки як запобіжного заходу (ст. 180 КПК), звільнення особи від кримінальної відповідальності (ст.ст. 285–289 КПК України та ст. 47 КК України).

Перелічені норми носять уповноважуючий характер, тому їхня реалізація відбувається виключно за власним бажанням особи, яка вирішила прийняти участь у кримінальному провадженні. Але, реалізуючи свою волю брати участь у кримінальному провадженні, вони здатні впливати на хід та результати цього провадження передусім як представники народу, а вже потім – як учасники кримінального провадження. [5, с.132]

З моральної точки зору, участь народу у владній діяльності правоохоронних органів (виконавча та судова гілки влади) стосовно

правосуддя має досить важливе значення для досягнення завдань кримінального провадження. Адже коли у вирішенні питань справедливого кримінального провадження беруть участь не лише компетентні державні органи, але й пересічні громадяни, то в суспільстві підвищується рівень довіри не тільки до правоохоронних органів, а й до держави загалом. Правоохоронна діяльність за участю громадськості набуває прозорості та справедливості

Підсумовуючи, слід наголосити, що народовладдя в системі кримінального процесу не обмежується судовими стадіями кримінального провадження, його елементи виявляються на стадії досудового розслідування. Наявність у чинному кримінальному процесуальному законі норми, яка надає право кожному, затримати правопорушника під час вчинення ним або замаху на вчинення кримінального правопорушення та безпосередньо після вчинення правопорушення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення. [2]

Список використаних джерел

1. Закон України « Про судоустрій і статус суддів»: Закон України від 02 червня 2016 р. №1402-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

3. Пушкіна О. В. Інститут присяжних: історичні аспекти й сьогодення / О. В. Пушкіна, Т. С. Чебикіна. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія Юридичні науки. 2014. Випуск 6-2. Т.4. С. 126–129.

4. Суд присяжних в Україні. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%83%D0%B4_%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%8F%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.

5. Шульга А. О. Елементи інститут народовладдя на стадії досудового розслідування як фактор моральності у кримінальному процесі. *Правовий часопис Донбасу*. № 4. 2019. С. 131–137.

Кравець Юліан Іванович,

здобувач наукового ступеня доктора
філософії кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ВИДИ СУДОВИХ ПОМИЛОК

У юридичній літературі неодноразово були спроби здійснити класифікацію судових помилок, що є важливим інструментом для розуміння, аналізу та вдосконалення правосуддя. Як правильно зазначають Н. М Савчин та В. І. Бобрик, для того, щоб зрозуміти